

Platforma pro boj
proti chudobě

Iniciativa Evropské unie

Evropa
2020

Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení:

evropský rámec pro sociální a územní soudržnost

*Sdělení Komise Evropskému parlamentu,
Radě, Evropskému hospodářskému
a sociálnímu výboru a Výboru regionů*

Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení:

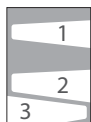
evropský rámec pro sociální a územní soudržnost

Platforma pro boj
proti chudobě

Iniciativa Evropské unie

Dokument je zpracován na základě sdělení KOM(2010) 758 v konečném znění. Evropská komise ani nikdo jiný jednající jménem Evropské komise nemůže být činěn zodpovědným za jednání, které by se mohlo řídit informacemi obsaženými v této publikaci.

© Fotografie na obálce: 1, 3. Evropská unie /Olivier Polet/Reporters
2. Evropská unie /Tim Dirven/Reporters

V případě použití nebo reprodukce fotografií, na které se nevztahují autorská práva Evropské unie, je nutné žádat o svolení přímo vlastníka autorských práv.

***Europe Direct je služba, která vám pomůže odpovědět
na otázky týkající se Evropské unie.***

Bezplatná telefonní linka (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Někteří operátoři mobilních sítí neumožňují přístup k číslům
00 800 nebo mohou tyto hovory účtovat.

Mnoho doplňujících informací o Evropské unii je k dispozici na internetu. Můžete se s nimi seznámit na portálu Europa (<http://europa.eu>).

Katalogové údaje a výtah jsou uvedeny na konci této publikace.

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2011

ISBN 978-92-79-20703-7

doi:10.2767/3881

© Evropská unie, 2011

Reprodukce povolena s uvedením zdroje.

Printed in Belgium

VYTIŠTĚNO NA PAPIŘE BĚLENÉM BEZ POUŽITÍ ELEMENTÁRNÍHO CHLORU (ECF)

Obsah

1. Úvod	4
2. Výzvy	6
2.1. Vícerozměrnost chudoby a vyloučení	6
2.2. Boj s chudobou ve všech životních etapách	7
2.3. Závažné vyloučení, nové druhy zranitelnosti a specifické znevýhodnění	9
3. Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení	10
3.1. Konkrétní akce na boj proti chudobě a vyloučení v celém spektru politik	11
3.2. Jak zajistit, aby prostředky EU přispěly ke splnění cílů sociálního začleňování a sociální soudržnosti	21
3.3. Vypracování přístupu k sociálním inovacím a reformám založeného na důkazech	25
3.4. Podpora partnerského přístupu a sociální ekonomiky	27
3.5. Posílení koordinace politik členských států	29
4. Pokračování odkazu Evropského roku 2010 proti chudobě a sociálnímu vyloučení	31
5. Závěr	33

1. Úvod

Evropská komise umístila boj proti chudobě do středu své agendy pro hospodářství, zaměstnanost a sociální oblast – **strategie Evropa 2020**. Hlavy států a vlád se dohodly na zásadním průlomu: společném cíli, který stanoví, že by se prostřednictvím Evropské unie **v příštím desetiletí mělo alespoň 20 milionů lidí vymanit z chudoby a sociálního vyloučení. Nyní budou následovat doplňkové cíle pro všech 27 členských států.**

V roce 2008 žilo v Unii pod hranicí chudoby více než 80 milionů lidí, tj. 16,5 % jejich obyvatel, což je více než počet obyvatel největšího členského státu. Přes polovinu z nich tvoří ženy a 20 milionů je dětí. S příchodem hospodářské krize se situace samozřejmě zhoršila.

Nejhorší dopad krize měla na nejzranitelnější skupiny obyvatel. Situace osob s nejnižšími příjmy se nadále zhoršuje a tito lidé nyní čelí vyššímu riziku zadluženosti a platební neschopnosti. Nejvyšší nárůst nezaměstnanosti byl zaznamenán u mladých lidí, migrantů a pracovníků s nízkou kvalifikací. Lidé z těchto skupin měli často dočasné a špatně placené zaměstnání, a proto jsou ohroženi poklesem životní úrovně. Konkrétně, každý pátý mladý člověk na trhu práce je nezaměstnaný, míra nezaměstnanosti pro občany nečlenských zemí EU je o více než jedenáct procentních bodů vyšší než u občanů EU a u pracovníků s nízkou kvalifikací roste nezaměstnanost dvakrát rychleji než u vysoce kvalifikovaných osob.

V roce 2008 představovali tzv. „chudí pracující“ 8 % výdělečně činných obyvatel. Současně se od roku 2005 výrazně zvýšilo riziko chudoby u nezaměstnaných, a sice z 39 % na 44 %. Kromě toho žije 8 % obyvatel EU v podmínkách **závažné materiální deprivace** a nemůže si dovolit řadu nezbytných prvků, které jsou v Evropě považovány za základ důstojného života, jako je telefon nebo dostatečné vytápění. V nejchudších zemích je tento podíl více než 30 %. Rovněž více než 9 % obyvatel EU v produktivním věku žije v domácnosti, jejíž žádný člen nepracuje.

To je v Evropě 21. století nepřijatelné. Boj proti sociálnímu vyloučení, podpora sociální spravedlnosti a základních práv již dlouho patří mezi hlavní cíle Evropské unie, která byla založena na hodnotách lidské důstojnosti a solidarity. Evropská unie i její členské státy však musí na podpoře nejzranitelnějších skupin občanů pracovat více a efektivněji. Největším bohatstvím Unie jsou lidé. Má-li Unie prosperovat, musí mít Evropané příležitost k zajištění lepší budoucnosti pro sebe a své rodiny. Klíčem v boji proti chudobě je opětovné zajištění hospodářského růstu pomocí většího počtu lepších pracovních míst.

Jako jednu ze stěžejních iniciativ, které mají směřovat k tomuto cíli, **navrhuje Komise zřídit Evropskou platformu proti chudobě a sociálnímu vyloučení**. Cílem této platformy je vytvořit společný závazek členských států, orgánů EU a hlavních zúčastněných stran v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Jelikož je pravděpodobné, že většina příštího desetiletí bude ve znamení snížených veřejných rozpočtů, musí být opatření účinnější a důvěryhodnější. Dále musí umět nalézt nové participativnější způsoby na řešení chudoby a současně neustále vyvíjet preventivní opatření a zaměřovat se na nově vznikající potřeby.

Platforma proto stanoví dynamický **rámec pro opatření**, která mají zajistit sociální a územní soudržnost tak, aby výhody vyplývající z růstu a zaměstnanosti byly ve velkém měřítku sdíleny v celé Evropské unii a aby lidem trpícím chudobou a sociálním vyloučením bylo umožněno žít důstojně a aktivně se zapojovat do společnosti.

Cíle strategie Evropa 2020 v sociální oblasti se spolu s Evropskou platformou proti chudobě a sociálnímu vyloučení a cílem snížení chudoby opírají o cíl zaměstnanosti (alespoň 75% míra zaměstnanosti žen a mužů ve věku 20–64 let) a cíl v oblasti vzdělávání (snížit podíl osob předčasně ukončujících odborné vzdělávání a přípravu z 15 % na méně než 10 %). Těmto cílům mají také napomáhat stěžejní iniciativy, jako „Mládež v pohybu“ a „Agenda pro nové dovednosti a pracovní místa“. Jsou zde i významné souvislosti s dalšími stěžejními iniciativami, jako „Digitální agenda pro Evropu“¹, „Unie inovací“², „Integrovaná průmyslová politika pro éru globalizace“³ a nadcházející stěžejní iniciativou týkající se nízkouhlíkové Evropy účinněji využívající zdroje.

Toto sdělení uvádí, jak k tomuto ambicióznímu cíli snížení chudoby a většího začleňování přispějí různá opatření, identifikuje řadu souvisejících kroků, které by měly pomoci dosáhnout cíle snížení chudoby a vysvětluje podobu a obsah platformy (podrobnější a orientační seznam plánovaných kroků Komise je uveden v průvodním pracovním dokumentu útvarů Komise).

1 KOM(2010) 245.
2 KOM(2010) 546.
3 KOM(2010) 614.

2. Výzvy

2.1. Vícerozměrnost chudoby a vyloučení

Evropská rada stanovila hlavní cíl snížení chudoby a vyloučení na základě tří ukazatelů: míry ohrožení chudobou (po sociálních transferech), indexu materiální deprivace a procenta osob žijících v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce⁴. Tato definice vyjadřuje řadu činitelů, od nichž se chudoba a/nebo vyloučení odvíjí, a současně rozmanitost problémů, kterým členské státy čelí, jakož i priority, které si proto stanovily. Vyšší součet (v roce 2008 celkem 116 milionů osob) odráží širší smysl slova „chudoba“, jelikož zahrnuje i územní aspekty a formy vyloučení, které nemusí nutně souviset s příjmem. Územní prvek je zvláště důležitý, jelikož úplně „nejchudší lidé“ jsou často koncentrováni v určitých regionech nebo dokonce menších oblastech.

Ukazatele, z nichž vychází cíl EU snížení chudoby, byly dohodnuty a vyvinuty v rámci otevřené metody koordinace v oblasti sociální ochrany a sociálního začleňování (sociální OMK). Členské státy v posledních deseti letech společně pracují a vyměňují si zkušenosti týkající se fungování systémů sociální ochrany a jejich reforem. Stanovily si společné cíle a dohodly se na ukazatelích, které by měly sloužit jako orientační body pro politiku sociálního začleňování, reformu důchodových systémů a oblast zdravotnictví a dlouhodobé péče. Sociální OMK podporuje vzájemné učení a zapojení zúčastněných stran, prohlubuje pochopení starých a nových sociálních rizik a nastoluje otázky, které vyžadují nový přístup a řešení.

Strategie Evropa 2020 dá této činnosti nový impuls a význam a pomůže vyvinout opatření a kroky přímo určené na boj s chudobou a sociálním vyloučením. Přestože hlavní odpovědnost v této oblasti spadá do oblasti působnosti členských států, **splnění cíle EU snížení chudoby bude vyžadovat spojení úsilí a nástrojů na úrovni EU i členských států.**

---

4 Definice těchto ukazatelů a jejich výskyt v zemích EU jsou uvedeny v příloze. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52010DC0758:CS:NOT>

2.2. Boj s chudobou ve všech životních etapách

Některé skupiny obyvatel jsou riziku chudoby vystaveny mnohem více než jiné. To platí zejména o dětech, mladých lidech, rodičích samoživitelích, domácnostech se závislými osobami, osobách z přistěhovaleckých skupin, některých národnostních menšinách (například Romech) nebo osobách se zdravotním postižením. Rozdíl mezi pohlavími hraje také významnou roli, přičemž ženy jsou obecně více ohroženy než muži.

V dnešní Evropě **je chudobou ohroženo více než 20 milionů dětí**. Riziko se zvyšuje na 25 % u dětí z velkých rodin a přesahuje 30 % u dětí žijících jen s jedním rodičem. I přes rostoucí politickou angažovanost v této otázce se tato čísla v posledních letech nezlepšila. Chudoba vždycky znamená méně příležitostí a plýtvání potenciálem. V sázce je naše budoucnost. Chudoba brání osobnímu vývoji, má negativní dopad na zdraví dětí, jejich dosažené vzdělání a celkovou pohodu. Dítě vyrůstající v chudobě a vyloučení bude pravděpodobně marginalizováno i v dospělosti a hrozí, že uvízne v bludném kruhu předávaném z generace na generaci. Pomoci dětem vymanit se z chudoby vyžaduje vícerozměrný přístup, který zahrnuje politiku zaměstnanosti (podpora rodičů při hledání práce), podobu systémů daňových úlev, poskytování klíčových služeb, jako je kvalitní péče o děti, vzdělávání a ochrana práv dítěte, která se díky Lisabonské smlouvě stala výslovným cílem Unie. Velký význam mají rovněž rovné příležitosti a rodinná politika.

Chudobou je ohrožen i každý pátý mladý člověk v EU. Stále více mladých lidí není přijato do odborného vzdělávání a přípravy nebo vyššího vzdělávání a má jen omezenou šanci najít práci. Každý pátý člověk do 25 let je nezaměstnaný, a je tudíž výrazně ohrožen chudobou. Na druhé straně skutečnost, že každý desátý pracující mladý člověk stále žije v chudobě, dokládá, že úroveň integrace mladých lidí do trhu práce je rovněž třeba zlepšit.

© Evropská unie / Michel Loriaux

© Evropská unie / Michel Loriaux

Hlavní příčinou chudoby výdělečně činných obyvatel je nezaměstnanost. Riziko chudoby je u nezaměstnaných více než pětikrát vyšší než u osob, které práci mají (44 % oproti 8 %). Chudoba a vyloučení z trhu práce jdou ruku v ruce, což je vidět zejména v případech žen a mladých lidí. Nízký plat, nízká kvalifikace a podzaměstnanost však mohou vést k chudobě pracujících. Počet osob trpících **chudobou pracujících** od roku 2000 vzrostl, zejména v důsledku nárůstu dočasné práce a práce na částečný úvazek (včetně nedobrovolné práce na částečný úvazek) často spojené se stagnujícími mzdami. Chudoba pracujících se rovněž týká celých rodin, které jsou závislé na jednom příjmu z výdělečné činnosti. V této skupině jsou chudobou nejvíce ohroženy rodiny s jedním rodičem a rodiny s jediným příjmem. Jejich plnému

zapojení do trhu práce brání nedostatek cenově dostupné péče o děti.

Ve srovnání s běžnou populací jsou chudobou více ohroženi i **starší lidé** (19 %), přičemž v řadě zemí je tato skupina zvláště vystavena materiální deprivaci. Rozsah demografické výzvy, které EU čelí, tento problém ještě zhoršuje. Do roku 2030 se počet důchodců v EU zvýší o více než 25 milionů, čímž vznikne větší tlak na průměrnost a dlouhodobou udržitelnost našich důchodových systémů, systémů zdravotní péče a péče o starší osoby. Z dlouhodobého hlediska bude riziko chudoby starších osob stoupat spolu s případnou fragmentací profesní dráhy.

2.3. Závažné vyloučení, nové druhy zranitelnosti a specifické znevýhodnění

Jedna z nejextrémnějších forem chudoby a deprivace, která je v posledních letech stále rozšířenější, je **bezdomovectví a vyloučení v oblasti bydlení. Energetická chudoba**, kvůli níž jsou domácnosti ohroženy nejen nedostatkem tepla nebo chlazení, ale i teplé vody, světla a ostatních nezbytných prvků, je dalším projevem závažné deprivace. **Finanční vyloučení** vznikající z nedostatečného přístupu k základním bankovním službám a **nadměrná zadluženost**, kterou nedávná krize ještě zhoršila, mohou rovněž znamenat překážku pro nalezení zaměstnání, a v důsledku vést k přetrvávající marginalizaci a chudobě.

Hospodářská krize rovněž poukázala na větší ohrožení sociálními riziky pro **migrující obyvatele**, kteří jsou při rostoucí nezaměstnanosti často zasaženi jako první. V prvním čtvrtletí roku 2010 dosahovala míra nezaměstnanosti cizinců více než 21 %. U těchto osob je ztráta zaměstnání často spojena s nedostatečným přístupem k záchraným sítím sociálního zabezpečení. Některé **národnostní menšiny**, z nichž tvoří **Romové** největší skupinu (přibližně 10 až 12 milionů lidí v EU), jsou neúměrně vystaveny mnohonásobné deprivaci.

Osoby se zdravotním postižením

nebo osoby trpící závažným chronickým onemocněním se často musí vyrovnávat se zásadními ekonomickými a sociálními problémy, do nichž je obvykle zapojena celá domácnost, na níž jsou závislé. Přibližně 6,5 milionů lidí ohrožených chudobou udává nějakou formu zdravotního postižení.

© Evropská unie / Michel Loriaux

3. Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení

Boj proti chudobě a vyloučení musí stavět na růstu a zaměstnanosti a rovněž na moderní a účinné sociální ochraně. Kromě toho musí být inovativní zásahy v oblasti sociální ochrany kombinovány s širokým souborem sociálních politik, které zahrnují cílené vzdělávání, sociální péči, bydlení, zdraví, sladění profesního a soukromého života a rodinnou politiku, tedy všechny oblasti, kde systémy sociálního zabezpečení měly doposud tendenci využívat vedlejších programů.

Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení představuje příspěvek EU k řešení těchto výzev v rámci strategie Evropa 2020. Komise vymezila oblasti, kde je třeba podniknout kroky:

- konkrétní akce v celém spektru politik,
- větší a účinnější využívání fondů EU na podporu sociálního začleňování,
- podpora sociálních inovací založených na důkazech,
- činnost v rámci partnerství a plné využití potenciálu sociální ekonomiky,
- lepší koordinace opatření mezi členskými státy.

© Evropská unie / Michel Loriaux

3.1. Konkrétní akce na boj proti chudobě a vyloučení v celém spektru politik

Chudoba má mnoho rozměrů. Znamená nedostatek příjmů a materiálních zdrojů pro důstojný život, nedostatečný přístup k základním službám, jako je zdravotní péče, bydlení a vzdělávání, vyloučení z trhu práce a nekvalitní zaměstnání. Tyto prvky jsou hlavními příčinami chudoby a vysvětlují, jak se jednotlivci a celé rodiny ocitnou v sociálním vyloučení. Řešení těchto problémů vyžaduje přístupy procházející napříč celým spektrem politik, a proto je třeba, aby boj s chudobou byl zapracován do vývoje všech politik. Je nutné zajistit lepší koordinaci makro a mikroekonomických opatření a zdůraznit zásadní roli

řady poli-
tických oblastí mimo tradiční záběr politik sociálního začleňování a sociální ochrany.

Velký význam proto ponесou účinné synergie s ostatními stěžejními iniciativami strategie Evropa 2020.

Přístup k zaměstnání

Získání zaměstnání je pro práceschopné nejbezpečnější cestou z chudoby. Toto poselství nenachází v době hospodářské krize snadno odezvu, ale s oživením našich ekonomik se musíme zaměřit zejména na udržitelný růst vytvářející pracovní místa. Splnění cíle 75% míry zaměstnanosti žen i mužů do roku 2020 stanoveného Uníí by představovalo jediný a největší přínos k vymanění 20 milionů Evropanů z chudoby.

Agenda pro nové dovednosti a pracovní místa uvádí způsoby, jak poskytnout práci více lidem. Zdůrazňuje potřebu lepšího fungování trhu práce a zmírnění jeho segmentace, kvalifikovanější pracovní síly, lepší kvality pracovních míst a podmínek a podpory vzniku pracovních míst i poptávky po pracovní síle. Pro snížení chudoby mají význam všechny tyto čtyři aspekty, přičemž obzvláště důležité jsou následující hlavní akce v nich obsažené: nový impuls pro flexikuritu a nové metody pro překonání segmentace trhu práce při zajištění moderních a inkluzivních systémů dávek a sociální ochrany, zajištění správných dovedností pro občany, včetně schopnosti pracovat s digitálními technologiemi, stimulace přijímání nových pracovníků prostřednictvím selektivního snižování nemzdových nákladů na pracovní sílu zejména u pracovníků s nízkou kvalifikací. Tato stěžejní iniciativa zaujímá k růstu zaměstnanosti „sociální pohled“ a zdůrazňuje význam kvantity zaměstnanosti i její kvalitativní dimenzi. Vyzdvihuje nutnost zajistit, aby chudí lidé měli dovednosti, které jim umožní plně

© Evropská unie / Michel Loriaux

© Evropská unie / Michel Loriaux

využít jakékoli expanze potenciálu zaměstnanosti, např. v oblasti „zelených“ pracovních míst, jelikož mezi vznikem pracovních míst a „zeleným“ růstem existuje jasná korelace.

Aktivní začleňování osob, které jsou od trhu práce nejvíce vzdáleny, zaujímá prioritní místo v agendě EU i jednotlivých států. Nyní máme k dispozici dohodnutý soubor *společných zásad*⁵, které by měly lidem zajistit takový přístup k trhu práce, jaký potřebují. Tyto zásady se zabývají potřebou integrovaných strategií kombinujících kvalitně navržené systémy podpory, včetně trhů práce a adekvátních sociálních služeb. Osoby, které jsou od trhu práce nejvíce vzdáleny, rovněž potřebují lepší sociální podporu, která bude trvat i poté, co najdou zaměstnání. Je totiž nutné zabránit opakování situace, kdy tito lidé střídají nezaměstnanost s nekvalitním, nejistým zaměstnáním. Z důkazů vyplývá, že právě tato podpora často chybí nebo je nedostatečná. V několika členských státech nemá významné procento lidí, kteří se ocitli v nouzi, přístup k sociální pomoci anebo svých práv neumí využít. Jiní zůstali závislí na dávkách, často s podporou, která nestačí na to, aby se vymanili z chudoby.

V roce 2012 předloží Komise sdělení, které bude obsahovat důkladné posouzení plnění strategií aktivního začleňování na úrovni jednotlivých států, včetně účinnosti systémů minimálního příjmu, a způsobu, jakým mohou být při podpoře aktivního začleňování využity programy EU.

5 Doporučení Komise o aktivním začleňování lidí vyloučených z trhu práce (2008/867/ES), včetně společných zásad schválených v závěrech Rady o společných zásadách aktivního začleňování v zájmu účinnějšího boje proti chudobě (17. prosince 2008).

Sociální ochrana a přístup k základním službám

Kvůli nedávné krizi byly systémy sociální ochrany podrobeny nebývale těžké zkoušce, kdy bylo třeba se postarat o stále rostoucí počet osob trpících vyloučením a současně se vyrovnat s nižšími veřejnými zdroji. I přesto, že systémy sociální ochrany obstály, pokud jde o pomoc osobám s nejnaléhavějšími problémy ihned po vypuknutí krize, má značná část lidí s nízkými příjmy nedostatečný přístup k záchranným sítím sociálního zabezpečení.

Nyní je třeba zajistit prostřednictvím konsolidace služeb a jejich lepšího fungování spolu s mobilizací většího souboru činitelů a nástrojů lepší účinnost. Je rovněž třeba, aby se opatření zaměřila na dvě otázky: **prevenci**, což je nejučinnější a nejudržitelnější způsob řešení chudoby a sociálního vyloučení, a **včasnou intervenci**, která by měla zabránit tomu, aby se lidé, kteří jsou postiženi chudobou, ocitli v ještě složitější a problematictější socio-ekonomické situaci.

Zásadní význam pro prevenci a řešení chudoby starších osob má přiměřenost a dlouhodobá udržitelnost **důchodových systémů**. Rychlé stárnutí obyvatel Evropy však má rozsáhlý dopad na všechny druhy důchodového zabezpečení a vytváří nebývalý tlak na program reform, které musí složitě najít rovnováhu mezi spravedlností, účinností a udržitelností. Klíčem k přiměřeným a udržitelným důchodům do budoucna je „aktivní stárnutí“, což znamená zejména vytvořit podmínky, které umožní starším pracovníkům zůstat na trhu práce déle. Důchodové reformy musí vzít v potaz celkovou podobu sociální ochrany.

Vzhledem k současnému vývoji důchodového zajištění je pravděpodobné, že lidé s krátkou nebo přerušovanou profesní dráhou budou stále více závislí na minimálních důchodech a minimálních příjmech pro starší osoby.

Rostoucí **nerovnosti v oblasti zdraví** v členských státech jsou příkladem úzkého propojení těchto nerovností s chudobou, což dokládají rozdíly mezi příjmovými skupinami, pokud jde o zdraví, omezení v činnostech z důvodu onemocnění a zdravotního postižení a naději dožití při narození, kde rozdíl mezi nejnižšími a nejvyššími socioekonomickými skupinami dosahuje deseti let u mužů a šesti let u žen. Špatné zdraví, které je často důsled-

kem nekvalitních životních podmínek, může zásadním způsobem přispět k chudobě, jelikož omezuje schopnost pracovat a nese s sebou náklady na léčbu a péči. Proto jsou důležitými opatřeními v boji proti chudobě prevence onemocnění a zajištění přístupu k účinné a dostupné zdravotní a sociální péči. To představuje náročný úkol pro politiku veřejného zdraví a systémy zdravotnictví, kde rostoucí poptávka ve spojení s velkým rozpočtovým tlakem vyvolává naléhavou potřebu **zefektivnění zdravotnictví**. Hlavní otázka je, jak zlepšit účinnost a současně všem zajistit přístup ke kvalitní zdravotní péči.

Stárnoucí obyvatelstvo a rozsáhlejší společenské změny, jako více žen na trhu práce, více domácností jednotlivců, bezdětné rodiny a různé generace žijící daleko o sebe, přispívají k obrovskému nárůstu poptávky po **zdravotních a sociálních službách**. Pro chudé však mohou být tyto služby jen obtížně dostupné, což se výrazně odráží v jejich nepřítomnosti na trhu práce, jelikož musí vzít pečovatelské povinnosti na sebe. Politickým úkolem (opět v kontextu rozpočtového tlaku) je zajistit dostatek vysoce kvalitní, účinné a dostupné péče.

Komise přijme tato opatření:

- V roce 2011 předloží bílou knihu o důchodech, která se bude zabývat udržitelností a zároveň přiměřeností důchodů v období po krizi.
- V roce 2011 zahájí evropské inovační partnerství v oblasti aktivního a zdravého stárnutí a v souvislosti s Evropským rokem aktivního stárnutí 2012 bude podporovat iniciativy aktivního stárnutí na všech úrovních.
- Vytvoří Dobrovolný evropský rámec kvality sociálních služeb na úrovni jednotlivých odvětví, včetně oblasti dlouhodobé péče a bezdomovectví.
- Posoudí účinnost a efektivitu výdajů na zdravotnictví, včetně souvislosti s otázkami, kterými se zabývá sdělení „Solidarita v oblasti zdraví: snížení nerovnosti v oblasti zdraví v EU“.
- V roce 2011 předloží legislativní podnět s cílem zajistit přístup k některým bankovním službám a vyzve bankovní sektor k předložení samoregulační iniciativy zaměřené na zlepšení transparentnosti a srovnatelnosti bankovních poplatků.

Politiky v oblasti vzdělávání a mládeže

Vzdělávání a odborná příprava mají přímý vliv na to, čím se lidé v životě mohou stát a čeho dosáhnou. Systémy vzdělávání a odborné přípravy by měly být hlavním nástrojem vzestupné sociální mobility a pomáhat přerušit, nikoli posilovat, bludný kruh znevýhodnění a nerovnosti. Nejdůležitějším faktorem pro narušení bludného kruhu mezigeneračního přenosu chudoby je pravděpodobně předškolní vzdělávání, což je také investice s největší návratností. Investice do vysoce kvalitního raného vzdělávání a péče mohou podpořit dobrý start do života pro všechny. Členské státy si stanovily cíl, že 95 % dětí ve věku od 4 let do začátku povinné školní docházky by se mělo účastnit raného vzdělávání a péče.

Komise bude s členskými státy pracovat na tom, aby se systémy vzdělávání a odborné přípravy staly inkluzivnějšími na všech úrovních pro všechny věkové kategorie (primární a sekundární vzdělávání, vyšší vzdělávání, odborná příprava a vzdělávání dospělých). V dlouhodobé perspektivě by splnění cíle dohodnutého v rámci strategie Evropa 2020, a sice snížení podílu osob předčasně odcházejících ze školy na méně než 10 %, znamenalo zásadní přínos ke snížení chudoby, protože dostatečná úroveň dovedností a schopností (včetně těch z digitální oblasti) je na dnešním trhu práce nezbytná pro zaměstnatelnost mladých lidí. Znepokojující trend velkého počtu mladých lidí, kteří se neúčastní žádného vzdělávání a ani nemají práci, zdůrazňuje nutnost zintenzívnit široké spektrum **opatření podporujících mladé lidi, jak bylo dohodnuto v evropské strategii pro mládež na období 2010–2018**⁶. Na řešení rostoucích obtíží, které charakterizují přechod k dospělosti v postindustriální společnosti, zejména pro marginalizovanou mládež, je zapotřebí cílených strategií. Stěžejní iniciativa „Mládež v pohybu“ vytváří potřebnou souvislost mezi vzděláváním a odbornou přípravou na jedné straně a trhem práce na straně druhé, jelikož navrhuje opatření na zlepšení zaměstnatelnosti mladých lidí.

Komise přijme tato opatření:

- V roce 2011 předloží sdělení a návrh doporučení Rady o opatřeních na boj proti předčasnému ukončování odborného vzdělávání a přípravy a zahájí rozsáhlou iniciativu na podporu účinnějších zásahů na všech úrovních vzdělávání ve prospěch přerušit bludného kruhu znevýhodnění.
- V roce 2012 navrhne doporučení týkající se dětské chudoby, které bude obsahovat společné zásady a nástroje pro účinné monitorování pro boj s chudobou v raném věku a její prevenci.

Migrace a integrace migrantů

© Evropská unie / Michel Loriaux

Řešení migrace a integrace migrantů je v současnosti jednou z hlavních priorit agendy EU i jednotlivých států. Více než 30 milionů, tj. 6,4 % obyvatel, EU jsou cizí státní příslušníci. Dvě třetiny z nich jsou občané třetích zemí. Ačkoli migrace může být důležitou součástí řešení hospodářských a demografických otázek a problému konkurenceschopnosti v Evropě, vytvoření uceleného a účinného rámce opatření pro integraci představuje nelehký úkol. Proces zařazení se do nové společnosti je velmi složitý a vyžaduje úsilí v různých oblastech. Obnáší získání přístupu k trhu práce, bydlení, veřej-

ným službám (zejména sociálním a vzdělávacím), soukromým službám (banky, pojištění atd.), vybudování sociálních a kulturních vztahů s místní komunitou a účast na politickém procesu. Existuje mnoho důkazů o mezigeneračním přenosu znevýhodnění v populaci migrantů. Kromě toho je druhá a třetí generace migrantů rovněž vystavena diskriminaci v přístupu k zaměstnání a zboží nebo službám. Úspěšné zvládnutí otázky integrace je však zásadní pro evropskou sociální soudržnost a úzce souvisí s budoucností evropských systémů sociálního zabezpečení. Dosažení cíle strategie Evropa 2020 v oblasti sociálního začleňování a soudržnosti bude záviset zejména na kapacitě EU a jejích členských států správně zkombinovat sociální a migrační politiku.

- Komise v roce 2011 předloží „Novou evropskou agendu pro integraci“, jejímž cílem bude lépe podporovat úsilí členských států usnadnit státním příslušníkům třetích zemí pocházejícím z odlišného kulturního, náboženského, jazykového a etnického prostředí se aktivně zapojit do evropského hospodářství a společnosti.

Sociální začleňování a antidiskriminace

Opatření zaměřená na sociální začleňování musí jít ruku v ruce s **politikou antidiskriminace**, jelikož pro mnoho skupin a jednotlivců spočívají kořeny chudoby a obtíží velmi často v omezených příležitostech a právech, které mohou naplno využívat ostatní skupiny. Antidiskriminace spolu s podporou lidských práv získávají v právním řádu EU stále větší význam, avšak plné provádění antidiskriminačních právních předpisů EU na vnitrostátní úrovni musí být podpořeno příslušnými politikami a konkrétními kroky. Zásadní význam pro řešení specifického znevýhodnění, kterým jsou postiženy široké vrstvy obyvatel EU, má užší integrace mezi sociální a antidiskriminační politikou.

V souladu s novou Strategíí pro rovnost žen a mužů na období 2010–2015 je třeba prosazovat politiku **rovnosti žen a mužů** a zaměřit se na odstranění *rozdílu v příjmech žen a mužů*, který se týká většiny věkových skupin a který vede k vyšší míře chudoby žen, jak u pracujících, tak i nepracujících žen. Toto riziko strmě roste u matek samoživitelek a starších žen.

Odstranění specifických forem diskriminace a vyloučení, jimž jsou vystaveny **osoby se zdravotním postižením**, rovněž vyžaduje intervenci v celé řadě oblastí. Současné ukazatele chudoby neodráží skutečnost, že výše prostředků, která může zajistit důstojný život člověku bez zdravotního postižení je pravděpodobně zcela nedostačující pro někoho, kdo zdravotním postižením trpí, a to kvůli dodatečným překážkám, s nimiž se tito lidé musí v rámci každodenního života vyrovnávat⁷. Nová Evropská strategie pro pomoc osobám se zdravotním postižením 2010–2020 přispěje k odstranění překážek, které brání 80 milionům Evropanů se zdravotním postižením zapojit se do společnosti na rovnoprávném základě.

Téměř ve všech ohledech patří mezi nejvíce vyloučené skupiny ve společnosti lidé s problémy **v oblasti duševního zdraví**, kteří pravidelně udávají, že stigmatizace, diskriminace a vyloučení pro ně představují hlavní překážky na cestě ke zdraví, sociální jistotě a kvalitě života. K nalezení způsobu, jak mohou aktéři v oblasti sociální a zdravotní politiky spolupracovat na podpoře sociálního začleňování osob s problémy v oblasti duševního zdraví, může přispět Evropský pakt za duševní zdraví a pohodu.

Vzrostla chudoba a marginalizace některých národnostních menšin, například **Romů**. V roce 2009 provedla agentura pro základní práva zjišťování týkající se diskriminace v sedmi členských státech, v rámci něhož polovina romských respondentů uvedla,

7 Jako příklad může sloužit vyvinutí vhodných nástrojů na úrovni EU, které zlepší přístup k produktům a službám pro osoby se zrakovým a sluchovým postižením.

že během posledních dvanácti měsíců zažila diskriminaci, a pětina byla obětí rasově motivovaného trestného činu⁸. Mnoho Romů žije v nekvalitním segregovaném bydlení. U romských dětí existuje větší pravděpodobnost, že budou chodit do segregovaných škol, mít nedostatečnou docházku a ze školy předčasně odejdou. Komise vyzvala členské státy, aby v národních programech reformou představily národní strategie pro začleňování Romů, které by pomohly splnit hlavní cíl snížení chudoby a sociálního vyloučení.

Bezdomovectví a nedostatek bydlení představují v dnešní době pravděpodobně nejextrémnější formy chudoby a sociálního vyloučení. Přestože je přístup k dostupnému bydlení základní potřebou a právem, obnáší zajištění tohoto práva v některých členských státech stále obtížný úkol. Vytvoření vhodných a integrovaných reakcí, jak v oblasti prevence, tak i při řešení bezdomovectví, budou i nadále tvořit významný prvek strategie sociálního začleňování EU.

Komise přijme tato opatření:

- V roce představí 2011 rámec EU pro národní strategie na integraci Romů.
- Zintenzivní úsilí na podporu ekonomické nezávislosti žen, což je první z pěti priorit její Strategie pro rovnost žen a mužů na období 2010–2015.
- V souvislosti s Evropskou strategií pro pomoc osobám se zdravotním postižením 2010–2020 zajistí vhodná následná opatření, která se zaměří zejména na specifické okolnosti a překážky, které brání osobám se zdravotním postižením plně využívat jejich práv.
- Stanoví metody a prostředky, jež zajistí co nejlepší pokračování činnosti, kterou Komise započala v otázce bezdomovectví a vyloučení, s ohledem na výsledky konsenzuální konference z prosince 2010.

8 Šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii – Romové – listopad 2009.

Politiky v jednotlivých odvětvích

Politiky a finanční nástroje EU musí více zohledňovat významnou roli, kterou mají **síťové** služby, jako je doprava, energie, IT a další při snižování místních a regionálních rozdílů a podpoře sociálního začleňování. Přístup k těmto službám a jejich finanční dostupnost se v naší vyspělé společnosti staly základní nutností. To podtrhuje význam zapracování sociálních cílů do řady **odvětvových politik**, jakož politik vnitřního trhu a na ochranu spotřebitele.

Přístup k **informačním a komunikačním technologiím** zvyšuje v éře internetu šance na zaměstnatelnost a otevírá životní příležitosti, podporuje začleňování do místních komunit, využívání veřejných online služeb a přístup k moderní a účinné péči, což usnadňuje sociální začleňování. Za tímto účelem je však třeba neustále vyvíjet úsilí na překlenutí digitální propasti prostřednictvím podpory počítačové gramotnosti, dovedností a pravidelného využívání internetu znevýhodněnými lidmi, jakož i zajištění inkluzivních a cílených online služeb v klíčových oblastech (zaměstnání, bydlení, zdraví a další sociální služby), které zlepšují postavení uživatelů, zejména těch ze zranitelných skupin. V boji proti dalšímu rozšiřování digitální propasti může klíčovou roli hrát vzdělávání⁹.

Náročný úkol mohou pro občany EU představovat rostoucí ceny energií. **Energetická politika** se bude i nadále zabývat potřebami spotřebitelů a ve vhodných případech řešit rizika energetické chudoby. V této souvislosti má pro spotřebitele zvláštní význam dobře fungující vnitřní trh a opatření energetické účinnosti. Zejména zranitelné skupiny budou před energetickou chudobou nejlépe chráněny úplným provedením právních předpisů EU v oblasti energií členskými státy a používáním inovativních řešení pro energetickou účinnost.

Přístup k finančním službám pro nejzranitelnější skupiny může být zlepšen díky politikám vnitřního trhu a ochrany spotřebitele. Vyloučení z finančních služeb může lidem znemožnit získat zaměstnání, začít podnikat a bránit jim v přístupu k dalším službám. Zajištění přístupu k základním finančním službám je odpovědnost veřejných orgánů – na vnitrostátní i evropské úrovni.

© Evropská unie / Michel Loriaux

⁹ Srov. studie o sociálním dopadu informačních a komunikačních technologií, Evropská komise 2010, na: http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/docs/eda/social_impact_of_ict.pdf

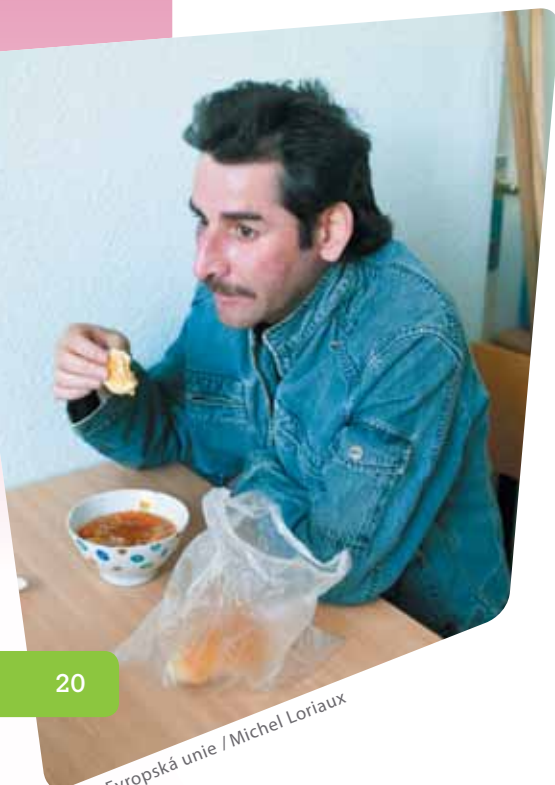
Vnější rozměr

Úsilí v boji proti chudobě představuje klíčovou součást **vnějšího rozměru politik EU**, a to zejména jejích politik zaměstnanosti a sociálních politik. Od přijetí rozvojových cílů tisíciletí a spolu s mezinárodními organizacemi nebo fóry podporuje EU stále intenzivněji rozvojové země v jejich úsilí zmírnit chudobu, zejména prostřednictvím přístupu k primárnímu vzdělávání, vodě nebo zdravotnictví, podporou důstojné práce, ale rovněž prostřednictvím obchodní politiky a posilování demokracie a řádné správy věcí veřejných. Podpora důstojné práce pro všechny hraje zásadní roli ve snižování chudoby a podpoře sociálního začleňování. Komise bude dále rozvíjet politický dialog se strategickými partnery EU a na mezinárodních fórech, zejména v ILO, G20, G8 a OSN.

Komise také zajistí, aby cíle této platformy byly v rámci procesu rozšiřování EU a evropské politiky sousedství plněny v příslušných zemích.

Posouzení sociálních dopadů

Lepší koordinace politik znamená, že je třeba pečlivě posoudit **sociální dopad politických iniciativ** a že potenciálně nepříznivé sociální důsledky by měly být minimalizovány prostřednictvím opatření, která prosazují spravedlnost a zaměřují se na boj proti chudobě. Evropská komise podrobuje všechny zásadní iniciativy a návrhy právních předpisů, včetně jejich sociálního rozměru, důkladnému posouzení dopadů. Komise bude nadále upravovat a zlepšovat kvalitu svých posouzení dopadů, aby zajistila, že sociálnímu rozměru bude věnována pozornost. Je důležité, aby při změnách návrhů Komise posuzovaly sociální rozměr svých vlastních návrhů i ostatní orgány EU a na vnitrostátní úrovni členské státy.

3.2. Jak zajistit, aby prostředky EU přispěly ke splnění cílů sociálního začleňování a sociální soudržnosti

Přezkum rozpočtu a cíle strategie Evropa 2020

V říjnu 2010 zahájila Komise **přezkum rozpočtu EU**. S ohledem na růst podporující začlenění Komise zdůraznila, že finanční prostředky z politiky soudržnosti je třeba soustředit na cíle strategie Evropa 2020. Budoucí politika soudržnosti musí transformovat cíl strategie Evropa 2020 do hmatatelných výsledků a mít skutečný dopad na život občanů.

Přezkum rozpočtu zdůrazňuje význam solidarity s argumentem, že pozornost nejzranitelnějších skupinám má pozitivní dopad na růst a přináší prospěch všem. Rovněž zdůrazňuje, že primární otázka je, jak prostředky vynakládat *inteligentněji*. Stávající nástroje je třeba doplnit o **inovativní přístupy**, které pomohou zajistit nákladově účinné, efektivní a spravedlivé využití veřejných prostředků určených na sociální oblast.

S ohledem na návrhy týkající se víceletého finančního rámce, které Komise předloží v příštím roce, jsou ve světle hlavních cílů a zásad přezkumu rozpočtu nově posuzovány finanční nástroje EU. Pro účely Evropské platformy proti chudobě a sociálnímu vyloučení má zvláštní význam Evropský sociální fond a Evropský fond pro regionální rozvoj, ale významnou roli hraje i Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a další komponenty rozpočtu EU.

© Evropská unie / Michel Loriaux

Příspěvek z fondů EU

Každý rok těží z přímé podpory Evropského sociálního fondu (ESF), klíčového evropského finančního nástroje na podporu zaměstnanosti a sociálního začleňování, pět milionů nezaměstnaných a přibližně jeden milion osob ze zranitelných skupin. Během programového období 2007–2013 bylo na projekty týkající se boje proti sociálnímu vyloučení, které jsou dále doplňovány o financování z vnitrostátních zdrojů, vyčleněno více než 10 miliard EUR. **ESF** spolufinancuje projekty vytvořené přímo na pomoc zranitelným a znevýhodněným skupinám, které jsou od trhu práce nejvíce vzdáleny (jejichž přístup k zaměstnání je omezen z důvodu například nedostatku odborné přípravy, zdravotního postižení nebo diskriminace) a rovněž na pomoc dlouhodobě nezaměstnaným, starším pracovníkům a lidem, kteří přišli o práci.

Aby ESF mimo jiné prostřednictvím předvídatelného objemu finančních prostředků plnil svoji úlohu při zajišťování dovedností potřebných pro pracovní místa a snižování chudoby, bude přizpůsoben novému rámci Evropa 2020. Pro příjemce, zejména pro nevládní organizace a místní partnerství, je třeba prostřednictvím grantových programů ušitých na míru zajistit k prostředkům zjednodušený přístup. Sociální začleňování a snížení chudoby jsou některá z témat, která by si členské státy mohly v rámci ESF ponechat, což by plně podpořilo provádění integrovaných hlavních směrů. Měl by být kladen větší důraz na správné zacílení zdrojů, nikoli jen pokud jde o specifické skupiny, ale i některé znevýhodněné oblasti. V této souvislosti by měly být v boji proti chudobě více využívány integrované přístupy a v případech, kdy je to třeba pro úspěšné provádění opatření stavějících na ESF, by měly být umožněny investice fondů do sociální infrastruktury. Při podpoře sociálního začleňování by ESF rovněž mohl inovativním způsobem přispět k zajištění více soukromých zdrojů. Rovněž by se mohlo požadovat, aby členské státy stanovily, které skupiny jsou ohroženy diskriminací, a byly by pak podporovány ve vyčlenění specifických prostředků pro kroky v této oblasti. Kroky ESF v oblasti integrace jsou v současnosti doplňovány **Evropským fondem pro integraci** státních příslušníků třetích zemí (pro migranty) a **Evropským uprchlickým fondem** (pro uprchlíky).

Program **PROGRESS**, který působí souběžně s ESF, má zajišťovat, aby sociální politika EU byla i nadále relevantní při řešení klíčových výzev. Pomáhá členským státům plnit závazky na vytvoření většího počtu lepších pracovních míst, bojovat s chudobou a vyloučením, zaručovat rovné příležitosti a provádět právní předpisy EU v sociální oblasti. Program PROGRESS má zásadní význam při vytváření a konsolidaci spolupráce EU v sociální oblasti a stále více podporuje vzájemné učení a sociální inovace.

EU i Evropská investiční banka se zavázaly, že každá přispěje 100 milionů EUR na evropský **nástroj mikrofinancování Progress**. Cílem tohoto fondu je během příštích deset let poskytnout 500 milionů EUR na mikroúvěry. Mikrofinancování představuje důležitý prostředek pro stimulaci samostatně výdělečné činnosti a vzniku mikropodniků a může hrát významnou roli při podpoře sociálního začleňování i vzniku pracovních míst. Splnění cílů sociálního začleňování EU bude rovněž záviset na současném a budoucím fungování a podobě **Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR)**. Druh znevýhodnění, který má vliv na osoby postižené chudobou a sociálním vyloučením, je ovlivněn oblastí, kde tito lidé žijí. Proto je jedním z hlavních cílů platformy zajistit sociální a územní soudržnost.

V páté zprávě o soudržnosti, která byla přijata v listopadu 2010, jsou uvedeny hlavní orientační body pro budoucí politiku soudržnosti, které se soustředí na klíčové priority Evropy. Dávají prostor **užšímu propojení sociální a územní agendy**.

Nařízení v oblasti strukturálních fondů by po roce 2013 měla při provádění integrovaných přístupů podporovat koordinované investice ESF a EFRR. Zmenšení rozdílů a boj s chronicky vysokou úrovní chudoby, zejména v městských oblastech, bude v budoucnu vyžadovat cílené kroky, které budou obsahovat ekonomické, sociální a ekologické aspekty. Tyto kroky by měly být úzce koordinovány s akcemi ESF. Aniž jsou dotčeny budoucí návrhy týkající se strukturálních fondů na období po roce 2013, bude EFRR nadále tyto kroky podporovat významnými investicemi do vzdělávání, sociální a zdravotnické infrastruktury, zejména v nejchudších regionech, ve spolupráci s dalšími fondy.

Ačkoli většina znevýhodněných osob žije ve velkých městských aglomeracích, v relativních číslech bývají tito lidé spíše nadměrně zastoupeni ve venkovských a geograficky izolovaných oblastech a komunitách.

V některých členských státech je riziko chudoby ve venkovských oblastech ve srovnání s městskými dvojnásobné. Evropská unie má aktivní politiku rozvoje venkova podporovanou **Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV)**, který přispívá k rozvoji sociální a vzdělávací infrastruktury a služeb a v obecnější rovině podporuje růst lidského kapitálu ve venkovských oblastech. V posledních letech se intervence politiky roz-

voje venkova stále více zaměřují na cíle sociálního začleňování způsobem, který by rovněž mohl být užitečný při podpoře romských venkovských komunit. Je třeba více prosazovat součinnost kroků podporovaných strukturálními fondy ve venkovských a městských oblastech.

Posilování evropského socio-ekonomického výzkumu na vysoké úrovni je rovněž podporováno **rámčovým programem pro výzkum**, zejména prostřednictvím vývoje nových metod, ukazatelů pokroku nebo infrastruktur výzkumu.

- V souladu s výsledky přezkumu rozpočtu by měl Evropský sociální fond být využíván k podpoře úsilí členských států dosáhnout cílů strategie Evropa 2020, včetně cíle snížení chudoby. Z toho vyplývá, že by se potřebné zdroje věnovaly na sociální začleňování a přístup příslušných zúčastněných stran k těmto zdrojům by se usnadnil.
- Komise bude usilovat o usnadnění přístupu ke globálním grantům pro malé organizace a o lepší přístup k finančním prostředkům pro několikanásobně znevýhodněné skupiny a skupiny zvláště ohrožené chudobou.
- V souladu s návrhy předloženými v páté zprávě o soudržnosti předloží Komise v roce 2011 návrhy nového regulačního rámce politiky soudržnosti pro období po roce 2013, který zjednoduší přístup místních skupin ke strukturálním fondům a zajistí větší komplementaritu a součinnost mezi prostředky EU na podporu přístupů vycházejících z místních komunit, včetně obnovy měst.
- Pro novou politiku soudržnosti po roce 2013 Komise navrhne společný strategický rámec, který zajistí soudržnost a komplementaritu mezi Evropským fondem pro regionální rozvoj, Evropským sociálním fondem, Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova a Evropským rybářským fondem. Tento společný strategický rámec by identifikoval priority EU pro splnění evropského cíle snížení chudoby a realizace kroků uvedených v této stěžejní iniciativě.

3.3. Vypracování přístupu k sociálním inovacím a reformám založeného na důkazech

EU již několik let podporuje **inovaci a modernizaci** sociálních politik členských států prostřednictvím vzájemného hodnocení a učení, komunikace a přenosu osvědčených postupů, čímž napomáhá zlepšit podobu politik a jejich zaměření. I přesto by učení v oblasti sociální politiky zahrnující více zemí mohlo při testování a posuzování inovací politik více využívat vědecké metody.

Vládním programům v oblasti sociální politiky velmi často chybí spolehlivé důkazy o tom, co funguje a co ne. Sociální inovace založené na důkazech, zejména v podobě „sociálního experimentování“, mohou představovat užitečný nástroj pro provádění strukturálních reforem, které budou potřeba pro naplnění vize strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.

Sociální experimentování se provádí u malých projektů, jejichž cílem je otestovat inovace politik (nebo reforem) před tím, než budou přijaty v širším měřítku. Dopad inovace na malý vzorek populace se srovnává se situací „kontrolní skupiny“, která má podobné socio-ekonomické charakteristiky a pro kterou stále platí převládající politické programy. Sociální experimenty byly v 70. letech prováděny v řadě zemí s cílem vyhodnotit navrhované změny veřejných politik nebo programů. Byly použity u širokého spektra sociálních intervencí, například programů přechodu ze závislosti na sociálním zabezpečení k práci, poskytování zdravotnických služeb, technologií na usnadnění nezávislého života, řešení otázky bezdomovectví, vzdělávání, raného vývoje dítěte,

přístupu k veřejným službám, aktivního odchodu do důchodu atd. Většina z nich byla využita k vyhodnocení opatření zaměřených na znevýhodněné skupiny.

Sociální experimentování vyžaduje důkladnou přípravu a výběr. Programy by měly mít dostatečný záběr, aby byly politicky relevantní, a měly by se soustředit na oblasti, u nichž existují důkazy, že je třeba změnit současný systém. Aby byl přesvědčivý, musí se program řídit dobře definovanými normami hodnocení, jelikož je nutné

zajistit přenositelnost výsledků i do dalších souvislostí. Z toho plynou obtížné otázky, pokud jde o metodologii programu a v některých případech i závažné etické otázky.

© Evropská unie / Michel Loriaux

Úsilí členských států inovovat a modernizovat sociální politiku by mohlo mít značný prospěch z **Evropské iniciativy pro sociální inovace**. Jejím cílem by bylo zajistit nejlepší odborné znalosti v Evropě, pokud jde o metody navrhování, realizace a vyhodnocení sociálního experimentování. Členským státům by to umožnilo doplnit vnitrostátní zdroje o financování EU. Navíc by bylo zajištěno rozsáhlejší šíření znalostí.

Financování pro testování inovativních kroků může poskytnout ESF spolu s programem PROGRESS. ESF může kromě toho zajistit rámec pro zapracování aspektu *sociálních inovací* do všech oblastí.

V roce 2011 Komise zahájí iniciativu s cílem propojit řadu evropských finančních prostředků s cílem podpořit sociální inovace založené na důkazech, které by se zpočátku mohly soustředit na systémy sociální pomoci. Součástí iniciativy bude:

- Evropská síť pro špičkový výzkum na podporu budování kapacit pro návrh a vyhodnocení programů sociální inovace.
- Evropský výzkumný projekt v oblasti sociálních inovací, jehož cílem bude vytvořit funkční metody a konkrétní měření dopadů.
- Definice společných zásad pro navrhování, realizaci a vyhodnocení malých projektů, jejichž účelem je otestovat inovace politik (nebo reform) před tím, než budou přijaty v širším měřítku (sociální experimenty).
- Komunikační a informační kampaně o probíhajících sociálních inovacích.
- „Řídící výbor na vysoké úrovni“, který bude při přípravě kroků poskytovat poradenství a doporučení.

3.4. Podpora partnerského přístupu a sociální ekonomiky

Širší a silnější zapojení zúčastněných stran

Strategie Evropa 2020 představuje **nové partnerství** mezi evropskými orgány, členskými státy a všemi evropskými, celostátními, regionálními a místními zúčastněnými stranami. Tento nový začátek nabízí možnost zlepšit stávající partnerské struktury a navíc partnerství rozšířit o nové aktéry.

Hlavním cílem kroků EU je i nadále podporovat úsilí **celostátních, regionálních a místních orgánů**. Tyto orgány stojí v čele provádění opatření a jsou osvědčenými „inkubátory“ sociální inovace. Jejich zapojení, zejména prostřednictvím Výboru regionů a hlavních evropských sítí a národních sdružení, zvýší důraz na územní rozměr chudoby a posílí součinnost při poskytování finančních prostředků EU.

Při zajišťování přístupu na trh práce mají rovněž zásadní úlohu **sociální partneři**. Měli by být středem této strategie, a Komise bude proto pracovat na podpoře účinného provádění jejich rámcové dohody o začleňování nejzranitelnějších skupin do trhu práce.

V boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení **se staly klíčovými aktéry nevládní organizace**. Tyto organizace vedou pravidelný dialog s veřejnými orgány. Načasování a dopad jejich angažovanosti je však v Evropě velmi nerovnoměrný, navíc je jejich účinné zapojení ohroženo z důvodu omezování rozpočtů. Proto je důležité posilovat a stabilizovat existující partnerství na evropské úrovni a podporovat udržitelné zapojení na úrovni jednotlivých států. **Účast osob postižených chudobou** je považována za nejdůležitější cíl politiky začleňování, nejen jako nástroj pro posílení postavení jednotlivce, ale i jako mechanismus řízení. EU jde příkladem a bude i nadále šířit znalosti a osvědčené postupy týkající se účasti.

Komise bude prostřednictvím programu PROGRESS podporovat pravidelné výměny a partnerství mezi širší škálou zúčastněných stran v konkrétních prioritních oblastech, jako například aktivní začleňování, dětská chudoba, začleňování Romů, bezdomovectví a finanční začleňování.

Jako součást definice politických opatření a programů na řešení chudoby a vyloučení a za účelem jejich provádění Komise vypracuje nezávazné obecné zásady pro zapojení zúčastněných stran a bude podporovat jejich provádění na celostátní, regionální a místní úrovni.

Jak naplno využít potenciál sociální ekonomiky

Iniciativy v oblasti **sociální ekonomiky** se v Evropě rozrůstají a přinášejí inovativní řešení vznikajících sociálních potřeb a problémů, které nedokáže zvládnout ani stát, ani trh. Mezi podporou tohoto vývoje a hladkým a spravedlivým fungováním trhu však může docházet k napětí. Některé členské státy vytvářejí opatření a právní předpisy, které mají vyjasnit příslušné role a vztahy a zajistit potřebnou právní, sociální, administrativní a finanční podporu. EU se snaží s tímto vývojem držet krok, a proto zlepšuje **svůj právní a administrativní rámec**, aby sociální ekonomika mohla naplno využít svůj potenciál a účinně fungovat v celé Evropě.

Velký význam pro růst sociální ekonomiky má **dobrovolnická činnost**. Přibližně 100 milionů občanů EU pracuje ve prospěch své komunity a obětuje jí svůj čas, schopnosti a i finanční prostředky. Dobrovolná činnost zlepšuje postavení jednotlivců, pomáhá vytvářet silnější komunity a poskytuje služby vyloučeným osobám. Rovněž podporuje nové dovednosti, občanskou odpovědnost a zaměstnatelnost. Rok 2011 byl vyhlášen „Evropským rokem dobrovolnictví“. Rovněž Evropský rok aktivního stárnutí, který Komise navrhuje pro rok 2012, bude příležitostí zdůraznit a podporovat přínos starších dobrovolníků pro společnost. To bude jedním z hlavních cílů evropského inovačního partnerství v oblasti aktivního a zdravého stárnutí, které hodlá Komise navrhnout v roce 2011.

V celé Evropě se daří **nadacím**. Jejich činnost často posiluje postavení osob postižených chudobou a sociálním vyloučením a podporuje jejich zapojení do společnosti. Nadace rovněž vytvářejí informační kampaně, podporují výzkum, politické analýzy a debaty nebo obhajují nová opatření a jejich provádění. Tyto aktivity mohou mít velký význam pro boj s chudobou a sociálním vyloučením a týkají se řady oblastí, jako je vzdělávání, zaměstnanost, kultura nebo zapojení do společnosti, přičemž se zaměřují na různé skupiny obyvatel. Komise oznámila, že do konce roku 2011 předloží nařízení o statutu evropské nadace.

Odvětví sociálních podniků reprezentuje 10 % všech evropských podniků a zaměstnává více než 11 milionů placených zaměstnanců. Přesto existuje mnoho právních a praktických překážek, které brání jeho účinnému rozvoji, včetně nedostatku rovných podmínek mezi podniky sociální ekonomiky a jejich zcela komerčními konkurenty. Jak je uvedeno ve stěžejní iniciativě Unie inovací, bude v oblasti sociálních inovací zahájen pilotní projekt, který by měl zajistit odborné znalosti a síť „virtuálních center“ pro podnikatele v sociální oblasti a pro veřejný a třetí sektor.

V obecnější rovině je třeba posílit evropský model pluralitního a inkluzivního hospodářství, a sice podporou zapojení soukromého sektoru do budování inkluzivnější společnosti, včetně prosazování **sociální odpovědnosti podniků**. Toho lze mimo jiné dosáhnout tak, že podniky budou podporovány v zaměstnávání osob ze znevýhodněných skupin a v lepším řízení rozmanitosti, a rovněž zohledňováním sociálních aspektů při zadávání veřejných zakázek.

Komise bude podporovat rozvoj sociální ekonomiky jako nástroje aktivního začleňování prostřednictvím návrhů opatření na zlepšení kvality právních struktur týkajících se nadací, vzájemných pojišťoven a družstev operujících v evropském kontextu, tím, že v roce 2011 navrhne „Iniciativu pro sociální podnikání“ a rovněž zjednoduší přístup k příslušným finančním programům EU.

3.5. Posílení koordinace politik členských států

Sociální rozměr je nyní v srdci strategie Evropa 2020. Nové zdokonalené struktury řízení uvedené ve strategii jsou příležitostí zintenzívnit koordinaci, která je v oblasti sociální ochrany a sociálního začleňování členskými státy již dlouho zavedena, zejména v rámci sociální OMK.

Hlavní cíl snížení chudoby posílí politický závazek a odpovědnost a bude mocným nástrojem pro rozvoj **sociálních ukazatelů**. **Analýza ročního růstu**, kterou Komise předkládá vždy v lednu, bude mimo jiné posuzovat celkový pokrok dosažený při plnění hlavních cílů a stěžejních iniciativ a bude určovat priority pro opatření zaměřená na splnění úkolů a cílů strategie.

Členské státy by nyní měly v **národních programech reforem** podávat každoročně zprávy o svých celkových strategiích. Nedílnou součástí těchto programů reforem bude podávání zpráv o plnění sociálních cílů strategie. Národní programy reforem stanoví cíle pro každý stát (včetně cíle snížení chudoby) a navrhované způsoby a reformy pro jejich splnění. Programy by rovněž měly uvádět, jak vnitrostátní orgány zapojují nebo budou zapojovat místní/regionální orgány a příslušné zúčastněné strany do definice a provádění národních programů reforem a jak komunikují v otázkách strategie Evropa 2020 a jejich vlastních národních programů reforem.

© Evropská unie / Olivier Polet / Reporters

Komise posoudí pokrok dosažený při realizaci strategie členskými státy, včetně cíle snížení chudoby, a v příslušných případech, jakož i v mezích pravomocí stanovených Smlouvou, předloží návrh společného doporučení Komise/Rady určeného jednotlivým státům v oblastech obsažených v integrovaných hlavních směrech. V uvedeném dokumentu stanoví hlavní směr č. 10 „Podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě“ užití propojení mezi zaměstnaností a sociální agendou.

Z výše uvedeného tedy plyne, že integrace sociální OMK do strategie Evropa 2020 poskytuje silnější základ pro to, aby EU splnila své sociální cíle.

Zároveň je důležité, aby prostředky a nástroje, které byly vyvinuty v rámci sociální OMK, ladily se strukturou řízení stanovenou ve strategii Evropa 2020, aby co nejlépe sloužily jejím cílům. Podrobná opatření musí zajistit správnou rovnováhu mezi integrací a zaměřením, kontinuitou a inovacemi, zjednodušením a odpovědností, koordinací a subsidiaritou. Komise bude proto v nadcházejících měsících nadále pracovat s členskými státy a klíčovými zúčastněnými stranami a podporovat řešení, která zajišťují odpovědnost, závazky a jejich plnění.

Na základě zkušeností z prvního semestru existence strategie Evropa 2020 bude Komise diskutovat s členskými státy a dalšími institucionálními nebo neinstitutonálními aktéry o tom, jak co nejlépe přizpůsobit pracovní metody sociální otevřené metody koordinace novému řízení strategie Evropa 2020. Do konce roku 2011 předloží Komise zprávu se závěry této diskuse a následné kroky, které na nich budou stavět.

4. Pokračování odkazu Evropského roku 2010 proti chudobě a sociálnímu vyloučení

Evropská platforma proti chudobě a sociálnímu vyloučení je začátkem nové fáze evropských politik sociálního začleňování a sociální soudržnosti. Jelikož je výsledkem politické vůle zformovat novou evropskou vizi pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění, bude využívat politické podněty, které vzešly z Evropského roku 2010 proti chudobě a sociálnímu vyloučení.

Během tohoto roku se po celé Evropě konalo tisíce akcí a iniciativ, které zmobilizovaly orgány, veřejnou správu, sociální aktéry, organizace občanské společnosti, média, umělce, školy a univerzity, politiky, odborníky a běžné občany v komunikační a informační kampani, která se odvíjela na úrovni EU a celostátní i místní úrovni. Hlavní poselství pocházející z této nebývalé mobilizace jsou nyní zakotvena v prohlášení Rady, kterým se kampaň uzavře.

Ostatní orgány EU, Rada i Parlament, a instituce, zejména Výbor regionů a Hospodářský a sociální výbor přispěly k většímu zviditelnění a politickému dopadu těchto iniciativ a rovněž navrhly nové způsoby pro zapojení zúčastněných stran a výměny. Všechny tyto subjekty požadují, aby dialog zahájený v rámci evropského roku 2010 pokračoval, zejména prostřednictvím pravidelných výměn ohledně pokroku při plnění cíle snížení chudoby.

Jedním z důležitých ponaučení evropského roku 2010 je skutečnost, že informovanost občanů a jejich účast mají zásadní význam pro to, aby evropské cíle sociálního začleňování a sociální soudržnosti měly v evropských a vnitrostátních agendách význam a prioritu, jaké si zaslouží.

Dalším důležitým zjištěním je skutečnost, že Evropská unie může být průkopníkem nových vzorů a postupů řízení, které

mohou úspěšně zakořenit na vnitrostátní a místní úrovni. Navíc bude-li tak skutečně činit, může Unie účinně prosazovat „mnohvrstevnaté řízení“, které je zásadní pro to, abychom se vypořádali s náročnými výzvami, které máme před sebou.

Evropská platforma proti chudobě a sociálnímu vyloučení poskytuje vhodný rámec pro pokračování a prosazování zkušeností s řízením a účastí jakož i rozšířeného dialogu, k jejichž posílení evropský rok 2010 přispěl.

- Komise bude pracovat s dalšími orgány a institucemi EU na transformaci každoročního kulatého stolu o chudobě a sociálním vyloučení na širší každoroční konferenci evropské platformy, jejímž účelem bude setkání všech příslušných aktérů. Tato akce se bude konat vždy na podzim v souvislosti s Mezinárodním dnem za odstranění chudoby. Každoroční konference posoudí pokrok dosažený při splňování hlavního cíle, přezkoumá činnosti prováděné v rámci platformy a předloží návrhy pro další kroky.

5. Závěr

Hlavní kroky platformy a doprovodná přípravná opatření jsou uvedeny v průvodním pracovním dokumentu útvarů Komise. Vycházejí z kombinace koordinace politik, dialogu s institucionálními nebo neinstitutcionálními aktéry, financování a strategických partnerství.

Kromě pravidelného podávání zpráv v rámci mechanismů řízení strategie Evropa 2020 a Analýzy ročního růstu přezkoumá Komise v roce 2014 provádění platformy, rovněž s ohledem na její přizpůsobení novému víceletému finančnímu rámci.

© Evropská unie / Michel Loriaux

Evropská komise

**Evropská platforma pro boj protichudobě a sociálnímu vyloučení:
evropský rámec pro sociální a územní soudržnost**

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie

2011 — 33 pp. — 17,6 x 25 cm

ISBN 978-92-79-20703-7

doi:10.2767/3881

Jako klíčové faktory v boji proti chudobě identifikovala EU obnovení hospodářského růstu a zajištění více a lepších pracovních míst. K tomu, aby toho pomohla dosáhnout, navrhuje Evropská komise zřízení Evropské platformy pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Toto sdělení stanoví výzvy představované chudobou a vyloučením a nastiňuje přispívání různých politik ke snížení chudoby a zlepšení začleňování. Dále uvádí řadu souvisejících akcí a podává vysvětlení týkající se návržení a obsahu této platformy.

Tato publikace je k dispozici v tištěném formátu ve všech oficiálních jazycích EU.

JAK ZÍSKAT PUBLIKACE EU

Bezplatné publikace:

- prostřednictvím stránek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- v zastoupeních a delegacích Evropské unie.

Jejich kontaktní údaje naleznete na adrese <http://ec.europa.eu>
nebo si je můžete vyžádat faxem na čísle +352 2929-42758.

Placené publikace:

- prostřednictvím stránek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Předplatné (např. roční řady *Úředního věstníku Evropské unie*, sbírky rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie):

- u některého z prodejců Úřadu pro publikace Evropské unie (http://publications.europa.eu/others/agents/index_cs.htm).

Úřad pro publikace

ISBN 978-92-79-20703-7

9 789279 207037